

Justitiedepartementet
Enheten för domstols- och åklagarfrågor

Remissyttrande över Domstolsverkets promemoria "Några processrättsliga reformer i allmän domstol" (Ju2023/01245)

Hovrätten över Skåne och Blekinge har granskat förslagen i promemorian utifrån de aspekter som hovrätten har att beakta och lämnar följande yttrande.

Promemorian innehåller förslag som i flera avseenden innebär stora förändringar jämfört med nu gällande lagstiftning. Sådana förslag behandlas ofta inom ramen för exempelvis en statlig utredning. Även med denna utgångspunkt ansluter sig hovrätten till flera av de bedömningar och förslag som framförs i promemorian, med följande synpunkter.

Utvidgade möjligheter att närvara via videolänk

Den som ska inställa sig inför rätten

Hovrätten ansluter sig i huvudsak till promemorians slutsatser och förslag i denna del. Enligt hovrättens uppfattning bör det av bestämmelsens första stycke dock framgå att huvudregeln är att en part ska inställa sig i rättssalen eller där sammanträdet annars hålls. Av promemorian framgår inte närmare vad som är avsett med införandet av *som utgångspunkt* i den aktuella bestämmelsen. Enligt hovrättens uppfattning kan skrivningen uppfattas som ett allt för långtgående frångående av huvudregeln om att en part ska infinna sig i rättssalen eller där sammanträdet annars hålls, vilket inte är önskvärt. Hovrätten anser därför att *som utgångspunkt* bör utgå från förslaget till ändring i 5 kap. 10 § rättegångsbalken.

Enligt hovrätten finns det inte skäl att begränsa möjligheterna till närvaro per telefon på sätt som föreslås i promemorian. Det finns flera exempel på situationer där närvaro per telefon är godtagbar. Några av dessa har angetts i promemorian. Därutöver kan också nämnas personer som inte har möjlighet att ta sig till domstol och inte heller har de tekniska förutsättningarna för att närvara via videolänk eller Web-RTC. Här kan exempelvis nämnas äldre målsägande. Därtill finns det också exempel på situationer där närvaro per telefon är enda möjligheten för att kunna genomföra en förhandling inom

rimlig tid. Enligt hovrättens uppfattning finns det inte skäl att göra skillnad på inställelse via videolänk eller telefon. Vilket inställesätt som är bäst i det aktuella fallet bör i stället avgöras utifrån den lämplighetsbedömning som ska göras

Den utredning som bl.a. ska se över de s.k. tilltrosreglerna i hovrätten ska redovisas senast den 28 april 2024. Med tanke på den korta tid som återstår anser hovrätten också att det finns starka skäl för att avvakta utredningens bedömningar och ställningstaganden innan ändringar avseende närvaro per telefon genomförs.

Som anges i promemorian ska en lämplighetsbedömning göras innan rätten beslutar om närvaro på annat sätt än i rättssalen eller där sammanträdet annars hålls. Även om det kan framstå som självklart är det hovrättens uppfattning att detta av förutsebarhetsskäl även framöver bör framgå av lagtexten.

Rättens möjligheter att delta i sammanträden via videolänk

Hovrätten ställer sig inte bakom promemorians beskrivning av hur arbetet i hovrätten sker i nuläget. Det är i denna del fråga om helt ny reglering och, enligt hovrättens uppfattning, omfattande förändringar av nuvarande ordning som föreslås. Det underlag som redovisas till stöd för bedömningarna är begränsat och saknar såväl redogörelser som analyser i avgörande delar. Hovrätten avstyrker förslaget i denna del.

Särskilt om författningsförslagen i denna del

Enligt hovrättens uppfattning bör bestämmelsen i 5 kap. 10 § rättegångsbalken, med beaktande av de synpunkter som hovrätten angett ovan, ha följande lydelse:

Den som ska delta i ett sammanträde inför rätten ska infinna sig i rättssalen eller där sammanträdet annars hålls.

Om det finns skäl för det, får rätten besluta att den som ska delta i ett sammanträde ska delta genom ljudöverföring eller ljud- och bildöverföring. Rättens ordförande får besluta i frågan om den uppkommer under ett sammanträde.

Vid bedömningen av om det finns skäl för ett deltagande genom ljudöverföring eller ljud- och bildöverföring ska rätten, eller rättens ordförande, särskilt beakta

1. om en sådan medverkan skulle bidra till en effektiv handläggning av målet,
2. de kostnader eller olägenheter som skulle uppkomma om den som ska delta i sammanträdet måste infinna sig i rättssalen,

3. om någon som ska delta sammanträdet känner rädsla för att vara närvarande i rättssalen,
4. om det kan antas att någon som ska delta i sammanträdet utsätts för påtryckningar, och
5. om det är nödvändigt av säkerhetsskäl.

Ett deltagande enligt andra stycket får inte ske om det är olämpligt med hänsyn till ändamålet med personens inställelse och övriga omständigheter.

Den som deltar i ett sammanträde genom ljudöverföring eller ljud- och bildöverföring ska anses ha inställt sig inför rätten.

Nämndemän ska få tjänstgöra vid en domstol i en annan domkrets än där de är folkbokförda

Förslaget framstår som lämpligt i de fall då en eller flera juristdomare handlägger mål vid andra domstolar på grund av jäv. I dessa situationer skulle det underlätta om även nämndemän från samma domstol som juristdomaren kan förordnas att delta i handläggningen. I övrigt kan hovrätten inte se att förslagen kan medföra några sådana fördelar som gör att det finns skäl att frångå den nu gällande ordningen. Hovrätten anser mot denna bakgrund att den andra meningen i bestämmelsen bör utgå och att det i den fortsatta beredningen bör förtydligas i vilka situationer bestämmelsen är avsedd att tillämpas.

Ansökningsavgifter i fler mål

Hovrätten ansluter sig till bedömningen att det finns behov av att avgiftsbelägga fler mål- och ärendetyper. De förslag till utökningar som lämnas i promemorian framstår som väl avvägda.

En och samma ansökan om extraordinära rättsmedel innehåller inte sällan skrivningar som kan uppfattas som t.ex. såväl en klagan över domvilla som en ansökan om återställande av försutten tid. Det blir då problematiskt om den ena typen av ansökan är avgiftsbelagd men inte den andra, inte minst i de fall då det inledningsvis är svårt att avgöra vilket extraordinärt rättsmedel som avses med en ansökan. Argumentet att ansökan om återställande av försutten tid företer likheter med överklagande är inte särskilt starkt. Det gäller inte minst mot bakgrund av att ansökan i de fallen beror på att överklagande, vilket är gratis, inte skett inom överklagandetiden och att ett skäl som angetts till att en klagan över domvilla inte behöver vara undertecknad i tidigare lagstiftningsärendet varit att en sådan klagan företer likheter med överklagande. Mot denna bakgrund är det hovrättens uppfattning att även ansökan om återställande av försutten tid bör avgiftsbeläggas på samma sätt som föreslås i promemorian avseende övriga extraordinära rättsmedel. Om en ansökan avser flera extraordinära rättsmedel är det hovrättens uppfattning att endast en avgift bör utgå.

Socialnämnden kan endast vara part i ärenden om verkställighet enligt 21 kap. föräldrabalken i den mån nämnden har varit part i det avgörande som verkställighet begärs av (t.ex. enligt 6 kap. 7 § eller 15 a § föräldrabalken). Vid ansökan om stämning i mål enligt 6 kap. föräldrabalken ska socialnämnden betala ansökningsavgift. I promemorian föreslås att socialnämnd som ansöker om verkställighet ska vara befriad från skyldighet att betala sådan avgift. Det bör övervägas om inte samma ordning bör gälla för socialnämnd oavsett om fråga är om ansökan om stämning enligt 6 kap. föräldrabalken eller ansökan om verkställighet enligt 21 kap. föräldrabalken.

Utvidgad behörighet att avgöra enklare brottmål i endomarsits

Hovrätten ansluter sig till bedömningarna i denna del.

I lagrådsremissen ”En ny förverkandelagstiftning” lämnas förslag avseende rättens sammansättning vid handläggning av frågor om bl.a. företagsbot. Det finns enligt hovrättens mening skäl att samordna handläggningen av promemorians förslag med förslagen som lämnas i lagrådsremissen.

Ändrade överklagandebestämmelser för ansökningsavgifter

På de skäl som anges i promemorian framstår det som rimligt att beslut om ansökningsavgifter överklagas till hovrätt och Högsta domstolen. Hovrätten har i övrigt inga synpunkter på förslagen.

Detta yttrande har beslutats av hovrättspresidenten Ylva Norling Jönsson, hovrättslagmännen Anna Graninger, Margita Åhsberg och Bob Nilsson Hjorth samt administrativa direktören Emma Regnér efter föredragning av administrativa assessorn Christina Söderbäck Hedén.

Ylva Norling Jönsson

Christina Söderbäck Hedén